



## *Hoofdstuk #3*

# *De geschiedenis van geld*

### 3.0 Inleiding

Activiteit: ruilhandelspel

#### 3.1 Evolutie van ruilhandel naar moderne valuta

3.1.1 Problemen met vroege vormen van geld

3.1.2 Ontwikkeling van munten en papiergeeld

3.1.3 Overgang van eerlijk naar oneerlijk geld

3.1.4 Van papieren naar plastic geld

#### 3.2 Digitaal geld

**Studenten Werkboek**

Nederlandse versie | 2024 | JK

# De geschiedenis van geld

## 3.0 Inleiding

Geld is niet ontwikkeld door ontwerp, maar is ontstaan uit het marktproces. Het werd niet gecreëerd door overheden. Het ontstond in de loop der tijd als een spontane orde.

Murray Rothbard



Stel je een tijd voor, lang geleden, toen mensen nog niet de munten of papieren biljetten hadden die we vandaag de dag gebruiken. In die tijd hadden ze een unieke manier om dingen te verhandelen: ze gebruikten schelpen of edelmetalen zoals goud als een speciaal soort valuta. Dit klinkt misschien vreemd, maar het was hun versie van geld, iets waarvan iedereen vond dat het waarde had. In dit hoofdstuk maken we een reis door de tijd en maken we de evolutie van geld van dichtbij mee. We traceren de oorsprong en zien hoe het geld in de loop van de geschiedenis is veranderd en aangepast.

### Activiteit in de klas - ruilhandelspel

Je docent heeft je een papiertje gegeven. Je doel is om te ruilen wat je "hebt" met wat je "wilt" in een handelsspel door de geschiedenis heen. Schrijf je naam bovenaan het papiertje in kleine leesbare letters.

#### Ronde #1- ruilhandel

Het is het jaar 6000 voor Christus. Het geld zoals wij dat kennen is vanzelfsprekend nog niet uitgevonden. Je bent in Mesopotamië en wisselt rechtstreeks goederen en diensten met elkaar uit door middel van ruilhandel.

Veel bedrijven accepteren nog steeds niet-monetaire betalingen voor hun diensten. Belastingtechnisch behandelen overheden deze ruiltransacties hetzelfde als valutatransacties.



Knip je vel papier af op de stippellijn. Je doel is om zoveel mogelijk van je "hebben" weg te ruilen om uiteindelijk je oorspronkelijke "willen" te krijgen. Je kunt je oorspronkelijke "willen" niet veranderen. Je hebt 5 minuten om het doel van deze oefening te bereiken.

# Hoofdstuk #3



Als je nieuwe "hebben" overeenkomt met je oorspronkelijke "willen", ga dan terug naar je stoel.  
Als de tijd is afgelopen of als je geen handelspartner hebt gevonden, ga je terug naar je stoel.



Steek je hand op als je na één ruil kon krijgen wat je wilde. Twee? Drie?

Beantwoord de volgende vragen kort maar bondig.

1. Waarom konden sommigen van jullie iemand krijgen om mee te ruilen en anderen niet?

---

---

2. Wat zijn de voordelen van ruilhandel?

---

---

3. Wat zijn de nadelen van ruilhandel op basis van je ervaring met deze oefening?

---

---

## 💡 Ronde #2 - goederengeld

We zijn nu aan de westkust van Afrika, ergens rond de 14e eeuw voor Christus. Ruilhandel is vervelend en inefficiënt geworden. We zijn als beschaving geëvolueerd en gebruiken nu goederengeld.

— Van Kaurischelpen naar munten —



1,300 v.Chr



1,000 v.Chr



687 v.Chr



### Grappig feitje

Tot in de 20e eeuw werden Kaurischelpen in sommige delen van Afrika geaccepteerd als wettig betaalmiddel.

1,300 v.Chr

Kaurischelpen zijn de belangrijkste vorm van betaling in het grootste deel van Azië, Afrika, Oceanië en sommige delen van Europa.

1,000 v.Chr

De Chinese Westelijke Zhou-dynastie begint metalen munten te gebruiken.

687 v.Chr

Koning Alyattes van Lydië (het huidige Turkije) geeft opdracht om de eerste metalen munten te slaan in de Westerse wereld.

Deze proto-munten waren ovaalvormig, gemaakt van "electrum" (een goud/zilver legering) en hadden maar aan één kant een ontwerp.

# De geschiedenis van geld

Je docent heeft je één macaroni gegeven (voor de eenvoud). Laten we aannemen dat volgens afspraak de prijs van elk goed één macaroni waard is.

Je doel is weer om te krijgen wat je "wilt". Maar nu is onze soort een beetje slimmer geworden en heeft een manier gevonden om bepaalde problemen op te lossen.

- 💡 Waarom beschouwen we macaroni als goederengeld?
  - 💡 Hoe krijgen we nu de dingen die we willen?
  - 💡 Was de macaronironde makkelijker?
  - 💡 Waarom denk je dat geld ruilhandel heeft vervangen?
  - 💡 Op welke manieren is het gebruik van goederengeld efficiënter dan ruilhandel?
  - 💡 Wat zijn de nadelen van het gebruik van macaroni als geld?
  - 💡 Wat denk je dat er gebeurde toen Spanje boten vol macaroni naar de Amerikaanse gemeenschappen begon te brengen (en goud en zilver uit Amerika terug naar Spanje)?
- 
- 
- 
- 

## 3.1 Evolutie van ruilhandel naar moderne valuta

### 3.1.1 Problemen met vroege vormen van geld



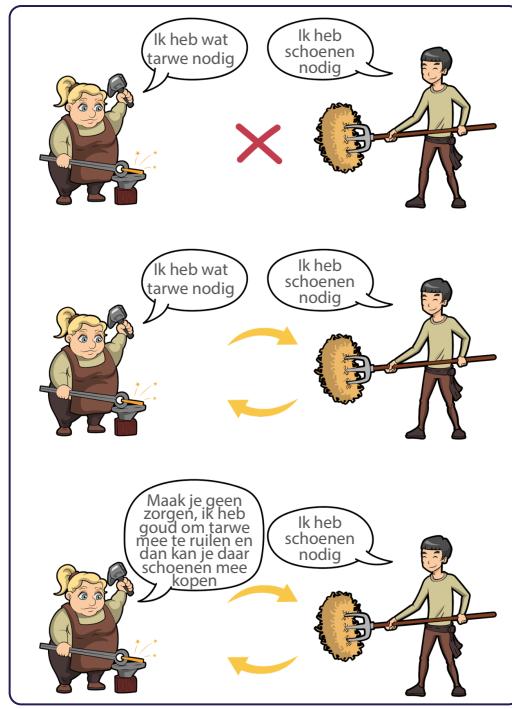
Bekijk deze korte video over de oorsprong van ruilmiddelen in de serie "The History of Paper Money".



In ruileconomieën drijven mensen handel met elkaar op basis van de relatieve waarde van de goederen en diensten die ze te bieden hebben. Ruilhandel is inefficiënt en kan moeilijk te overzien zijn, vooral in complexe samenlevingen.

Het "toevallige samenvallen van behoeften" is noodzakelijk in elk ruilhandelsysteem omdat mensen altijd iemand moeten vinden die heeft wat zij willen, en ook bereid zijn om het te ruilen voor wat zij te bieden hebben.

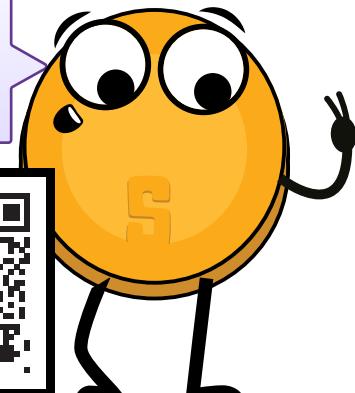
## Hoofdstuk #3



Stel:

- Joseph wil zijn banaan ruilen voor de kokosnoot van Yael.
- Maar Yael wil alleen haar kokosnoot ruilen voor Tammy's mango.
- En Tammy wil alleen haar mango ruilen voor Jozefs banaan.
- Ze zitten vast in een eindeloze cyclus zonder dat hun behoeften samenvallen.
- Joseph stelt voor dat ze hun fruit ruilen voor een lekkere koude frisdrank, maar ze realiseren zich dat ze op een afgelegen eiland zijn en dat er geen frisdrank is.
- Ze besluiten om gewoon op het strand te gaan zitten en in stilte van hun fruit te genieten.

Dit is de tweede aflevering "Not Just Noodles" uit "The History of Paper Money".



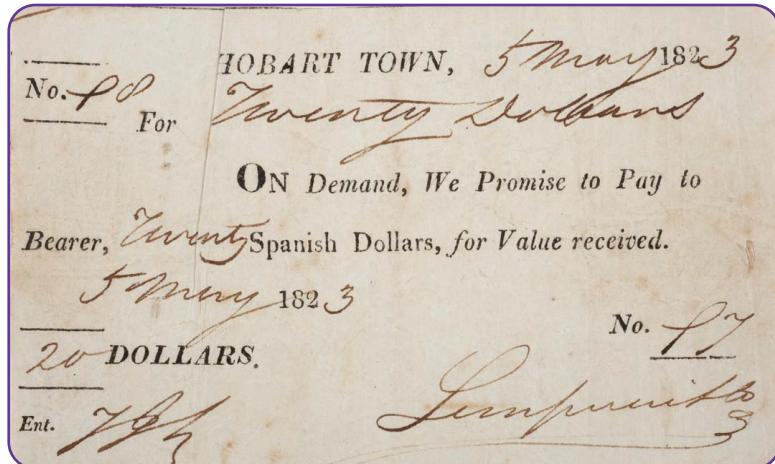
### 3.1.2 Ontwikkeling van munten en papiergeeld

Naarmate jij en je gemeenschap meer betrokken raken bij handel en het zakendoen, realiseer je de beperkingen van ruilhandel en andere vormen van niet-monetaire ruilhandel. Je besluit om metalen munten als geld te gaan gebruiken.



**Goederengeld** is geld gemaakt van edelmetalen zoals goud en zilver. Deze worden van oudsher gebruikt als waardeopslagmiddel, ruilmiddel en in het verre verleden als rekeneenheid.

# De geschiedenis van geld



die hun oorsprong vinden in het oude China, zijn een handige en gemakkelijk inwisselbare vorm van valuta. Ze worden gedekt door goud en andere waardevolle metalen, en kunnen ervoor ingeruimd worden van de zeventiende tot en met de negentiende eeuw. Hierdoor heb je een meer draagbare en gemakkelijk overdraagbare vorm van geld, terwijl je toch de waarde en veiligheid van edelmetalen behoudt.

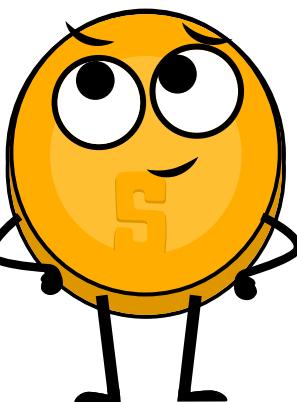


## 3.1.3 Overgang van eerlijk naar oneerlijk geld

We gaan naar de 17e eeuw in Zweden en je bent nu volledig afhankelijk van banken voor de opslag van je waardevolle bezittingen. Je begint echter te merken dat er iets vreemds aan de hand is met deze bankiers. Het lijkt erop dat ze meer papieren bonnen uitgeven dan dat ze goud in voorraad hebben, waardoor ze meer geld creëren dan ze bezittingen hebben. Door deze stiekeme handeling kunnen de bankiers profiteren van het verschil tussen de waarde van de papieren bonnetjes en de waarde van het goud dat ze voor hun klanten bewaren.



Wat gebeurt er als je de stiekeme praktijk van papiergeeld echt in de praktijk probeert te brengen? Kom erachter in de vierde aflevering van "The History of Paper Money".



# Hoofdstuk #3



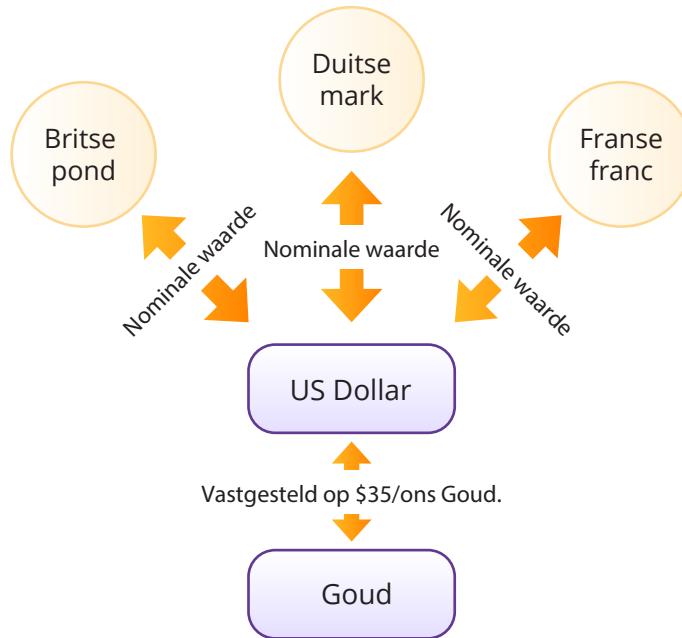
Je realiseert je dat dit een grote verschuiving betekent in de manier waarop geld werkt. Je gaat van een systeem van eerlijk geld (d.w.z. geld dat wordt gedekt door edelmetalen) naar een systeem van oneerlijk geld (d.w.z. fiat valuta wat niet wordt gedeckt door een fysieke grondstof). Deze overgang gebeurde niet van de ene op de andere dag, maar was een geleidelijk proces dat door verschillende factoren werd beïnvloed. De industriële revolutie, met zijn massaproductie en verstedelijking, speelde een rol, net als de groei van geavanceerde financiële systemen zoals banken en aandelenmarkten. De opkomst van centrale banken en andere monetaire autoriteiten droeg bij aan de centralisatie van de macht over het geld, wat leidde tot de uitgifte van fiatvaluta om de economische groei te ondersteunen.



Je begint echter ook de **nadelen** van deze centralisatie te zien, zoals onverantwoorde consumptie, toename van **schulden** en manipulatie van het gedrag van burgers door invoering van economische prikkels.

Tot de Eerste Wereldoorlog kon je je papiergeeld omruilen voor een afgesproken hoeveelheid goud. De twee wereldoorlogen en de economische crisis van 1929 maakten daar echter een einde aan. In 1944 werd de overeenkomst van Bretton Woods getekend, waardoor de Amerikaanse dollar de wereldreservemunt werd en de waarde van de Amerikaanse dollar werd gekoppeld aan de goudprijs tegen een koers van \$35 per Troy Ounce ( $\approx$ 31.1 gram) goud. De valuta van andere landen werden gekoppeld aan de dollar, wat hielp om de internationale financiële markten te stabiliseren.

Bretton Woods Systeem  
(1945-1972)



Helaas begon het systeem eind jaren zestig in te storten, wat leidde tot de Nixon Shock in 1971, toen de Amerikaanse regering de omwisselbaarheid van de dollar in goud opschortte. Dit markeerde het einde van de goudstandaard en het begin van een wereld die gedreven wordt door de creatie en accumulatie van schulden. In je dagelijkse leven merk je dat de waarde van geld niet meer zo stabiel is als vroeger. Net zoals dat een liniaal met een constant veranderende meeteenheid het moeilijk zou maken om de lengte van een tafel nauwkeurig te meten, kan het leven in een fiatwereld waar de waarde van geld onderhevig is aan de onvoorspelbaarheid van de machthebbers het ook moeilijk maken om de waarde van goederen en diensten nauwkeurig te meten. In een wereld waarin de waarde van geld niet langer gekoppeld is aan een fysiek goed zoals goud resulteert in verwarring en ongemak.

# De geschiedenis van geld

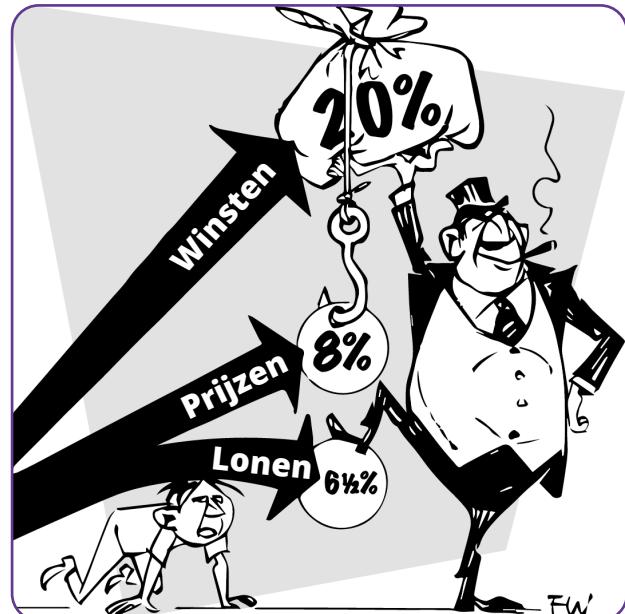
Je ziet de gevolgen van deze verschuiving op de wereldconomie en begint vraagtekens te zetten bij de stabiliteit en betrouwbaarheid van fiatgeld. Je realiseert je dat in deze moderne wereld de dollar niet langer vast en consistent is zoals toen hij nog aan goud was gekoppeld, maar in plaats daarvan onderhevig is aan fluctuaties. Dit maakt het moeilijker om overheidsvaluta als rekeneenheid te gebruiken, omdat de waarde wordt beïnvloed door verschillende factoren, waaronder inflatie (stijgende prijzen), rentetarieven, de sterke van de economie van het land, politieke gebeurtenissen, marktspel en de vraag in de internationale handel. Het kan een verwarringende en onvoorspelbare tijd zijn, waarin je probeert te navigeren door de voortdurend veranderende waarde van het geld en de invloed ervan op je dagelijkse leven.

Ondanks inspanningen om de kwaliteit van leven te verbeteren door moderne monetaire systemen, grotere efficiëntie, betere toegang tot informatie en verbeterde communicatie, begint de levensstandaard van de meeste mensen te dalen als gevolg van:

- Misbruik van gecentraliseerde macht.
- Stijgende prijzen.
- Stagnerende reële lonen.
- Verzwakkende valuta.
- De noodzaak om meer geld uit te geven voor minder dingen.

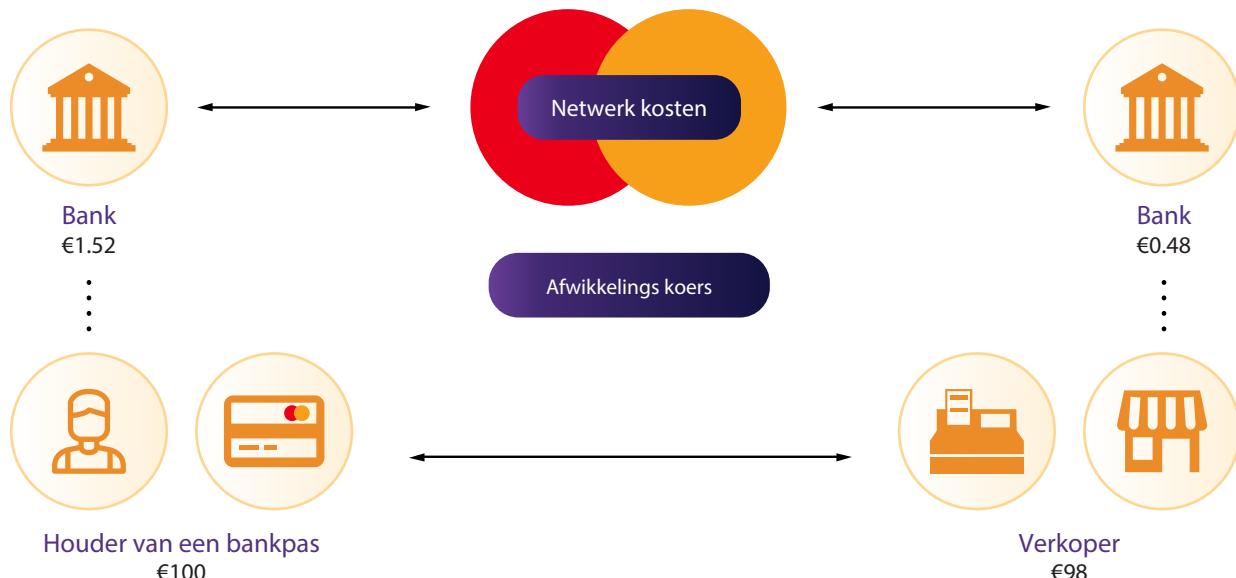
Dit brengt uitdagingen met zich mee voor mensen met minder economische middelen, die mogelijk beperkte toegang hebben tot onderwijs, krediet, middelen, sociale netwerken en politieke vertegenwoordiging. Dit beperkt hun kansen op succes.

Als gevolg daarvan lijken de rijken steeds rijker te worden en de armen steeds armer.



## 3.1.4 Van papieren naar plastic geld

We hebben een lange weg afgelegd sinds de introductie van de eerste creditcard in de jaren 1950. Met zo'n plastic pas kunnen we kopen wat we willen, wanneer we willen, zonder gedoe. Het is alsof er een wereld van eindeloze mogelijkheden voor ons opengaat en de opwinding om te ontdekken wat die wereld in petto heeft is voelbaar... dat dachten we tenminste. Toen wisten we nog niet dat onze afhankelijkheid van krediet pijnlijke gevolgen zou hebben - zoals de toename van de kosten van goederen of het aanjagen van een economie die gedoemd is te mislukken.



Naarmate de technologie zich ontwikkelt, verandert ook de manier waarop we met geld omgaan. Het internet wordt een belangrijke speler in de financiële wereld, met online bankieren en e-commerce websites die het mogelijk maken om geld volledig online te beheren en uit te geven.

De opkomst van digitaal geld markeert de volgende belangrijke sprong in deze evolutie, die nieuwe mogelijkheden biedt en de manier waarop we financiële transacties uitvoeren een nieuwe vorm geeft.

## 3.2 Digitale valuta

Digitale valuta bestaan, in tegenstelling tot traditionele valuta, alleen in elektronische vorm. Ze worden opgeslagen en uitgewisseld met behulp van computers en speciale software.

Digitale valuta stellen mensen in staat om hun geld via internet te versturen. Net zoals e-mail ons in staat stelt om onmiddellijk en zonder verzendkosten berichten te versturen, stellen digitale valuta ons in staat om onmiddellijk en met zeer weinig kosten waarde te versturen en te ontvangen.

Het geld dat we vandaag de dag gebruiken wordt steeds meer digitaal. Slechts een klein deel van de geldvoorraad bestaat nog in de vorm van munten en papieren biljetten. Banken en bankdiensten bieden hun gebruikers apps aan om onbelemmerd transacties te doen via het internet. Maar waar komt het geld vandaan?

In dit hoofdstuk zijn we getuige geweest van de transformatie van eerlijk geld, vertegenwoordigd door goud, naar oneerlijk geld in de vorm van papier, en nu digitaal fiatgeld. In het volgende hoofdstuk zullen we onderzoeken hoe het huidige fiatgeldsysteem werkt en hoe het is ontstaan.